

Kooperatiivi ry 40 vuotta 1984-2024 -teemaseminaari: Osuustoimintatutkimuksen tulevaisuus - ratkaisuja yhteiskunnallisiin kysymyksiin

Avauspuhe 22.11.2024

Puheenjohtaja, Vaasan yliopiston työelämäprofessori Sami Karhu, Kooperatiivi ry
Tieteiden talo, Helsinki

Arvoisa seminaari,

Tervetuloa Teille jokaiselle erikseen ja kaikille yhdessä. Olemme kokoontuneet Taloudellisen yhteistyön ja osuustoiminnan tutkimuksen seuran - Kooperatiivi ry:n - juhlaseminaariin. Kokoonnumme yhdistyksen 40-vuotisen taipaleen kunniaksi. Tasavuosi on hyvä kohta pysähtyä hetkeksi katsomaan missä olemme, mistä tulemme ja mihin menemme. Haluamme samalla nostaa Kooperatiivin esiin! Olemme kiitollisia, että tulitte rakentamaan tätä yhteistä hetkeä.

Minä olen Kooperatiivi ry:n puheenjohtaja Sami Karhu. Olen myös osuustoiminnan työelämäprofessori Vaasan yliopistossa. Nyt samassa roolissa lainassa nyt myös Taideyliopistossa. Minulle on kerrottu, että olen seitsemäs Kooperatiivin puheenjohtaja. Aiemmat ovat Juhani Tauriainen, Kaj Ilmonen, Juhani Laurinkari, Tapani Köppä, Iiro Jussila ja Pasi Tuominen.

Vaan mikä on Kooperatiivi ry? Sen tehtävänä on edistää osuustoiminnan ja muun omaehtoisen taloudellisen yhteistoiminnan tutkimusta. Tehtävä on kehittää kiinnostuneiden välistä yhteistoimintaa. Tehtävä on rakentaa tutkimuksen ja

käytännön välisiä yhteyksiä niin, että löydämme ratkaisuja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Miten toimimme? Johtoajatuksemme nousee nelikentästä, jossa ovat 1) Kooperatiivi tutkijayhteisönä, 2) yliopistot tutkimuksen ja opetuksen instituutiona, 3) elinkeinoelämä ja säätiöt intressikumppaneina ja rahoittajina sekä 4) sivistysvaltio poliittista ja taloudellista raamia luovana voimana.

Jos nelikon yhteistyön polut ruohottuvat, kannattaa lisätä kanssakäymistä ja tallata polkua auki.

Kooperatiivilla on monta roolihattua. Sen on ensiksi 1) yhteistyöfoorumi, joka kokoaa tutkijoita ja sidosryhmiä. Toiseksi 2) Kooperatiivi on osuustoimintatutkimuksen tunnustettu edustaja tiedeyhteisössä, sillä olemme Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsen. Kolmanneksi 3) voimme toimia projektien alustana, kun olemme rekisteröity yhdistys. Ja neljänneksi 4) Kooperatiivi on myös osuustoimintaidean symboli, joka emansipatorisena taloudellis-sosiaalis-kulttuurisena ilmiönä ylittää kaikki maalliset raja-aidat.

Kooperatiivin työkentästä kertoo projektimme. Muutamain vedoin niistä.

Käynnissä on kolmen vuosikymmenen välein läpivietävä Kansainvälisen osuustoimintaliiton ICA:n maailmanlaajuinen projekti osuustoiminnan arvojen ja periaatteiden tarkistamiseksi. Annoimme lausunnon osuustoiminnan identiteetistä ICA:lle tämän vuoden alussa. Teimme puoli vuotta ajatustyötä, joka oli myös meille opettavainen prosessi.

Toimitimme Deusto Estudios Cooperativos –tiedelehden Special Issue of Finland – erikoisnumeron 2024 alussa. Se on Jufo 1 -julkaisu. Teoksessa ovat teemoina suomalaisen osuustoiminnan yhteiskunnalliset juuret, nykypäivä ja tulevaisuus. Ikään kuin kokovartalokuva. Erytisnäkökulmina ovat mm. osuustoiminnan yliopisto-opetus, kuluttajaosuustoiminnan kriisit ja nousut, keskinäisyys eläkejärjestelmässä, osuuskuntien hallinto ja oikeudelliset kysymykset sekä suomalaisen osuustoiminnan kehitys osana pohjoismaista osuustoimintaa.

Ilman tohtoreita tulee pulmia. Myös Kooperatiivilla on juhlapäivä ja taputamme, kun tulee osuustoimintaväitös. Kesäkuussa Kari Huhtala väitteli Lappeenrannan-Lahden teknillisessä yliopistossa. Ensimmäinen osuustoimintatohtori oli V. J. Sukselainen vuonna 1939. Kari on hyvässä seurassa. Kaikkiaan on yli 40 oppinutta väitellyt osuustoiminta-aiheilla; oman kirjanpitoni mukaan 42. Uskoisin, että tällä hetkellä voi hyvinkin 15-20 osuustoimintaväitöstä olla tekeillä. Itä-Suomen yliopistossa kuusi ja

Vaasan yliopistossa kaksi. Joskus osuustoiminta on tutkimuksen fokus, joskus tapaus kontekstissaan. Näkymä on joka tapauksessa hyvä.

Tänään oli Kooperatiivin organisoima osuustoiminnan väitöskirjatutkijoiden monitieteellinen jatko-opintoseminaari. Tuplakitokset Pellervolle ja Hannes Gebhardin rahastolle, joiden avulla tämä päivä on mahdollinen tässä muodossa.

Teemme yhteistyötä yliopistojen kanssa, jotta osuustoimintatutkijat saadaan kokoon vähintään kerran vuodessa. Viime vuosina kokoontuminen on ollut Taloustutkijoiden kesäseminaarissa Jyväskylän yliopistossa. Mainita pitää projektialustana toimiminen uraan uurtavassa keskinäisyyden tutkimuksessa ja tietysti Afrikka-yhteistyömme.

Koordinaatiotyön alla on 11.-13. kesäkuuta 2025 pidettävä ICA:n tutkimuskomitean seminaari. Sen organisoii Itä-Suomen yliopisto yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa. Tapahtumakaupungit ovat Joensuu ja Helsinki.

Edessäpäin on Kooperatiivin strategiatyö 2030. Käytämme mm. tämän päivän ja historiahankkeen tuottamia ajatuksia.

Lopulta kaikki lähtee siitä, että meillä on motiivi pitää yhteyttä toisiimme vaikkapa sosiaalisesti innostava Kooperatiivi-hattu päässä.

Siitähän paljon on kysymys. Pidetään yhtä.

Kooperatiivi olemme me ihmiset. Se yhdistää kiinnostuneita. Erilaisia ihmisiä, eri organisaatioissa, eri rooleissa, eri yliopistoista, eri tieteenaloilta, eri paradigmoja, teorioita ja metodeja. Ihmiset ovat eri elämänvaiheessa, eri vaiheessa opinnoissa. Katsokaan symboliamme, joka on oikeustieteen tohtori Seppo Pöyhösen lahjoitus. Monta valokeilaa tarkastella taloudellisen yhteistoiminnan suurta ideaa.

Olemme avoin foorumi, kiinnostuneet mukaan. Tervetuloa jäseneksi. Nappaa kuva seinältä, Pekka neuvoo!

Hyvä seminaari,

Meidän otsikkomme tänään on osuustoimintatutkimuksen tulevaisuus -ratkaisuja yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Ilman tutkimusta ei ole opetusta ja ilman näitä ei ole yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Jos ei ole vaikuttavuutta, ei ole uskottava kumppani sidosryhmiin päin. Osuustoiminta ja avainvaikuttajat ovat tuoneet tässä maailman osuustoiminnallisimmassa maassa suuria ratkaisuja yhteiskunnallisiin

kysymyksiin. On rakennettu laajojen kansalaispiirien toimeentuloa ja paikkaa yhteiskunnassa. On luotu sivistyksen taloudellista pohjaa koko yhteiskuntaan, kansalaiseksi kasvamista ja sosiaalista koheesiota rikkinäisyyden railoja peittämiseksi. Osuustoiminnan arvoja ja periaatteita tarvitaan tässä maailmassa. Tästä ajankohtaisena todisteena on, että ensi vuosi on toinen YK:n kansainvälinen osuustoimintavuosi, kuten Pellervo nyt meille viestii.

Osuustoiminnan yliopistoyhteistyö on edistynyt melkoisella tavalla 2000-luvulla. Muistan, kun istuimme Kooperatiivin silloisen puheenjohtajan Tapani Köpän kanssa 2000-luvun alussa ja pohdimme, että jos ei saada suuntaa muuttumaan, osuustoiminnan tutkimus ja opetus hiipuu. Toinen muistikuva on tämän vuoden kevään Pellervon Päivässä 2024. Meillä oli yliopistoväen pitkä pöytä ja ihmettelimme Kari Huhtalan ja Mari Kokon kanssa, että onko meitä nykyään näin paljon, tiedeprofessoria, työelämäprofessoreita ja muita. Ilmaiskoon nämä kaksi muistikuvaa siitä, että emme ole kokoontuneet valittamaan vaan iloitsemaan tähän astisesta, tutkailemaan tulevaisuutta sekä rakentamaan yhteishenkeä.

Optimismia on. Tulevaisuuden eteen pitää tehdä työtä. Professori, päätoimittaja Anu Lahtinen kirjoitti mainiosti Historiallisessa Aikakauskirjassa (1/2024 s. 3.):

”Mikään ei pysy pitelemättä: ei tietotaso, ei yleinen osaamistaso, ei tieteellinen tutkimus, ei tiedeviestintä, ei sen resurssit.”

Osuustoiminnan yliopistoyhteistyön puitteet ovat kehittyneet myönteisesti. Mutta pitelemättä ei sillä pysy osuustoimintakaan.

Hyvät ihmiset,

Ohjelmasta muutama pensselin veto. Meillä on ilo saada lauteille parhaat älylliset voimat. En liioittele enkä ole vieraskorea. Ehkä myös huomaatte kuinka monta paikkakuntaa ja maakuntaa löytyy ohjelmasta. Olemme valtakunnallinen yhteisö.

Luvassa on ihan pian Tieteellisten seurain valtuuskunnan tervehdys, jonka tuo toiminnanjohtaja Lea Ryyänen-Karjalainen. Kooperatiivin innoittava, vahvistava ja velvoittava paikka tieteen kentässä löytyy juuri TSV:n jäsenyyden kautta.

Valtiotieteen tohtorin Erkki Tuomiojan perspektiivi osuustoimintaan ja sen paikkaan yhteiskunnassa on syvin mahdollinen. Juuri häneltä haluamme juhlapuheen. Jännityksellä odotamme.

Osuustoimintaa koskevan tutkitun tiedon ja opetuksen kysyntää elinkeinoelämän suunnasta piti avata Pohjois-Karjalan Osuuskaupan toimitusjohtaja, kauppaneuvos Juha Kivelä. Hänet tunnetaan älyllisenä, innostavana ja tarmokkaana, mitä tekeekin. Uutta on tullut yliopistoyhteistyössä - ja ihmeitä maakunnan kehittämisessä. Valitettavasti hänelle tuli nyt äkillinen este saapua paikalle.

Tiedelehden avaamaa perspektiiviä osuustoimintatutkimuksen globaaliin tilaan viitoittaa päätoimittaja Antti Talonen. Antti on pioneeri, keskinäisyystutkija ja organisaattori maailman huipulta. Nyt apulaisprofessori Itä-Suomen yliopistossa.

Osuustoimintatutkimusta ei motivoi tehdä tyhjiöön. Pitää olla yleisö ja vaikuttavuus. Mihin osuustoimintatutkijaa tarvitaan, kysyy paneelimme. Vastauksia muotoilevat Taneli Vaskelainen ja Ina Kauranen Helsingin yliopistosta, Juha-Pekka Junttila Oulun yliopistosta ja Taavi Heikkilä Aalto-yliopistosta.

Tapani Köppä ja Kalevi Suomela johdattavat Kooperatiivin historian. Heillä on omakohtainen kokemus alkuajatukseen saakka. Ensi vuoden ohjelmaamme kuuluu historiateoksen julkistus. Avaamme ladun Kooperatiivin ydinajatusten älylliseen mielenmaisemaan. Identiteettiämme rakentava neitseellinen teos tarvitaan. Se määrittää Kooperatiivin paikan myös tieteen järjestelmässä. Professori Jaakko Pehkonen kannusti projektiin. Me ryhdyimme.

Kuten usein käy, juhluvuoden historiahanke tuo esiin, että juhlakalun syntymäpäivä ei olekaan yksiselitteinen. Kooperatiivin historia voidaan määrittää vuoteen 1984, mutta myös 1985 ja 1986. Tämä on hienoa. Ensi vuonna on luvassa lisää!

Päätöspuheenvuoron pitää Kooperatiivin hallituksen jäsen, KTT, toimitusjohtaja Saila Rosas. Sailalla on esittää Kooperatiivi-henkinen mallisuoritus tähän aikaan; osuustoimintatohtori Lappeenrannan-Lahden teknillisestä yliopistosta. Väitöskirja syntyi työuran ohessa osuuspankin toimitusjohtajana.

Tämä tilaisuus tallennetaan ainakin osin ja se tulee myöhemmin katsottavaksi Kooperatiivin verkkosivuille.

Suuri kiitos, että olette paikalla.

Pyydän lavalle nyt Tieteellisten seurain valtuuskunnan valtuuskunnan toiminnanjohtajan Lea Rynnänen-Karjalaisen. Hän tuo meille TSV:n tervehdyksen. Ei kuitenkaan kovin kaukaa, tästä talosta. Ole hyvä!